

Kalkoengieren, Lammergieren en Zeearenden

Martijn de Jonge

Kalkoengier(en) in Nederland

In Nederland werden vanaf eind april 2000 verschillende waarnemingen gedaan van vliegende en foeragerende Kalkoengieren *Cathartes aura*, een broedvogel van het Amerikaanse continent (daar *Turkey Vulture* geheten). De vogel, die in het Nederlands officieel Roodkopgier is gedoopt, werd waargenomen bij Monster in Zuid-Holland, bij Zwolle, op Texel en in Wieringen. Deze uiteenlopende locaties hebben al tot de veronderstelling geleid dat er mogelijk sprake was van meerdere exemplaren. Zowel op Wieringen als bij Monster werd de vogel zittend gezien en werd vastgesteld dat de vogel geen ringen droeg.

Op Wieringen at de vogel op 13 mei van 9.15 tot 10.00 uur van een vers dood schaap. Doordat er geen gaten in het kadaver zaten, vrat de gier vooral via de oogkassen van de kop. Een paar keer trok hij plukken wol van de schapenbuik. De Kalkoengier was omstreeks 9.00 uur uit het zuiden aan komen vliegen boven het Robbenoordbos. Het schaap werd bij Stroe aan de waddijk bezocht, waarna de vogel uiteindelijk om 10.30 uur verdween. Nog een half uur kon hij met de telescoop worden gevolgd, terwijl hij -gebruikmakend van de wind en de thermiek- in zuidelijke richting vertrok.

Foto. Kalkoengier bij dood schaap, Wieringen, 13 mei 2000 (Martijn de Jonge). *Turkey Vulture near dead sheep, Wieringen, 13 May 2000.*

Lammergeieren geherintroduceerd in Oostenrijk bij Mallnitz

Op 25 mei 2000 werden in het Nationaal Park Hohe Tauern twee Lammergeieren in de leeftijd van 100 dagen losgelaten op een kunstnest. De vogels waren afkomstig uit het Oostenrijkse fokstation Haringsee en kregen een grote hoeveelheid voedsel mee in de vorm van botten, vlees en konijnen. Midden juni moeten de vogels geheel vliegvlug zijn en zelf voor hun eten zorgen. Voor de introductie werd een speciale rotskloof opgezocht en ingericht als kunstnest. Waarnemers op afstand zullen de ontwikkelingen bijhouden en desnoods ingrijpen.

Foto. De twee jonge Lammergeieren op het kunstnest bij Mallnitz in Oostenrijk, 25 mei 2000 (Martijn de Jonge). *Two juvenile Bearded Vultures on their artificial nest at Mallnitz, Austria, 25 May 2000.*

Het lammergeierproject in de Alpen startte in 1986 en heeft tot doel een vrijlevende populatie te krijgen van ongeveer 15 broedparen. Momenteel zijn dat er slechts vier, die ook nog eens weinig jongen voortbrengen. In 1999 vloog er slechts één jong uit, de andere legfels gingen verloren door smeltwater en lawines. De Lammergeier werd

meer dan een eeuw geleden in de Alpen uitgeroeid. Ook nu nog heeft de vogel te lijden van vervolging. Vier geïntroduceerde Lammergieren sneuvelden de afgelopen jaren door jagersvuur. In Nederland krijgen we sinds 1997 elke zomer twee Lammergieren op bezoek. In 1997 en 1998 kon aan de hand van gemerkte vleugels en ringen worden vastgesteld dat het om geïntroduceerde vogels uit de Alpen ging. Eén vogel, Gelas, werd in 1998 op 19 mei bij Holysloot in Waterland in een weiland waargenomen, wel de meest onnatuurlijke (en ongunstige!) plaats voor een gebergtevogel als de Lammergier. Op 24 mei werd hij weer in de Haute Savoie, in de Franse Alpen, gezien. In 1999 belandde een Lammergier zelfs in Denemarken. Volgens Hans Frey, leider van het project en verbonden aan de Universiteit van Wenen, zullen de meeste afdwalers het niet redden.

Herkolonisatie van Zeearenden in Oostenrijk stagneert door vervolging en verkeer

In 1999 waren er voor het eerst in bijna 40 jaar weer territoriale Zeearenden langs de Donau in Oostenrijk. De soort broedde daar tot in de jaren zestig van de 20ste eeuw; toen werd het laatste wijfje van het nest geknald. Een toenemend aantal overwinteraars, 40-50 vogels, leidde tot de verwachting dat er spoedig hervestiging zou kunnen plaatsvinden. De afgelopen winter verliep echter catastrofaal voor de Oostenrijkse Zeearenden. Drie vogels werden met vergiftigd aas (Furadon) gedood en twee crashten in het verkeer. De in 1999 bezette territoria waren in voorjaar 2000 dan ook leeg. De situatie in Oostenrijk geeft aan hoe moeilijk het is voor soorten om zich aan de randen van het verspreidingsgebied te vestigen in een vijandige omgeving (bron: Hans Frey, Universiteit Wenen, mei 2000).

Summary: Turkey Vulture(s), Bearded Vultures and White-tailed Eagles

Since late April 2000, a Turkey Vulture *Cathartes aura* has been observed at several sites in The Netherlands, i.e. Monster, Zwolle, Texel and Wieringen. At two such sites, it was noted that the bird did not wear rings or other artificial markings. The bird at Wieringen was seen on 13 May 2000, while foraging on a freshly dead sheep; it tried to penetrate the head through the eye sockets.

At Mallnitz, in the Austrian Alps, two juvenile Bearded Vultures *Gypaetus barbatus* were released at an artificial nest in May 2000. These birds are part of a WWF-project to re-establish this species, started in 1986. Since 1997, several Bearded Vultures turned up in the lowlands of The Netherlands; these birds originated from similar reintroduction projects in the Alps and have a small chance of survival.

The colonization of Austria by White-tailed Eagles *Haliaeetus albicilla* was frustrated in 2000 by poisoning incidents in winter 1999/2000 (involving three birds) and road accidents (two).

Adres: Simonshavenstraat 38, 1107 VB Amsterdam.

E-mail: m.jonge@worldonline.nl

Voedselketen met konijn, vos en Zeearend (Pieter de Haan).